lė pelenų su smulkiais sudeginto žmogaus kaulais. Puodų šukių skilimo žymės nesenos. Atrodo, kad, ardant pilkapį, buvo užkliudytas puodas, o visas jo turinys išpiltas. Aplink akmenų grindinį 0,3—0,4 m atstumu tame pat lygyje rasta daug anglies gabalėlių. Po grindiniu žemė buvo nejudinta.

IV grupėje tyrinėti pilkapiai Nr. 3 ir Nr. 4.

Pilkapio Nr. 3 aukštis 1,1 m, skersmuo šiaurės vakarų—pietryčių kryptimi 5,7 m, o šiaurės rytų—pietvakarių — 6 m. Nuėmus velėną, pasirodė, jog pilkapio sampilas sudėtas iš stambių akmenų (apie 0,25×0,35×0,4 m). Sampilą nuėmus, atidengtas akmenų vainikas, sukrautas iš stambių akmenų, sudėtų vienas ant kito dviem, o vietomis ir trimis, eilėmis. Todėl kai kur akmenų vainiko aukštis siekė 0,5—0,6 m. Nors aplink dirvos molėtos, pilkapio centre pasirodė smėlio dėmė. Nuėmus 0,1 m storio sluoksnį, akmenų vainiko viduryje, po smėlio dėme, pasirodė 6 vienas šalia kito sudėti akmenys. Juos nuėmus, atidengta 0,4—0,5 m skersmens šviesesnė duobutė, kurioje buvo pelenų bei smulkių kauliukų. Įkapių nerasta.

Tyrinėto gretimo pilkapio Nr. 4 aukštis siekė 1 m. Šis pilkapis buvo beveik apskritas — 6—5,9 m skersmens. Nuėmus velėną, pasirodė, jog sampilas įrengtas taip pat kaip pilkapio Nr. 3. Pilkapio Nr. 4 akmenų vainikas išlikęs daug blogiau; kai kur jis visai išretėjęs. Nuėmus sampilą, 0,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atidengti 2 sudegintų žmonių kapai, abu vakarinėje pilkapio dalyje. Kape A, tarp smulkių kauliukų bei anglių, rastas geležinis pentinis siauraašmenis kirvis, kape B — apdegusi ir sulūžusi žalvarinė storėjančiais galais apyrankė. Tai, matyt, vyro ir moters kapai.

Baubonių—Mustenių pilkapyne galima chronologiškai pasekti, kaip V—VIII a. keitėsi laidosena. Pilkapyno vakarinėje dalyje mirusieji laidoti dar nedeginti, o rytinėje jau randame sudegintų mirusiųjų kapus. Tai vienas iš daugelio rytų Lietuvos pilkapynų, kuriuose nuo I m. e. tūkstantmečio vidurio mirusius imta laidoti sudegintus.

Visi tyrinėjimų planai, nuotraukos, brėžiniai bei radiniai iš Baubonių—Mustenių pilkapių yra Trakų istorijos muziejuje.

ZABIELIŠKIŲ (ŠALČININKŲ RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1972—1973 M.

EUGENIJA BUTĖNIENĖ

Zabieliškių pilkapiai yra Rudnios apyl., Šalčininkų rajone, dirbamame lauke, apie 1,4 km į pietvakarius nuo Zabieliškių ir 1,5 km į pietus nuo Skaivonių kaimo. Lauko paviršiuje buvo matyti tik trys pilkapiai, kurie užėmė maždaug 50×20 m plotelį. Lietuvos TSR Istorijos ir etnografijos muziejus 1972—1973 metais ištyrė du pilkapius.

Pilkapis Nr. 1. Šis pilkapis buvo šiaurinėje grupės dalyje. Jis apie 0,5 m aukščio ir 6 m skersmens. Atrodo, kad pilkapis anksčiau buvo didesnis, nes pakraščiai nuarti.

Pilkapio sampilas piltas iš smėlingos žemės. Sampile buvo matyti paskiri smulkūs degėsiai. 10—20 cm storio degėsių sluoksnelis dengė visą pilkapio pagrindą. Pilkapyje rasti du sudegintų žmonių kapai.

Kapas Nr. 1 buvo pačiame pilkapio centre ant pagrindo. Čia 90×60 cm dydžio plotelyje supiltas nemažas kiekis sudegusių kauliukų ir degėsių bei anglių. Tarp degėsių bei kauliukų buvo smulkūs fragmentėliai susilydžiusių žalvarinių papuošalų, kurių formos nebeįmanoma atstatyti. Gerai išlikę buvo du geležiniai darbo įrankiai — yla ir piautuvėlis. Yla buvo kapo rytinėje dalyje, o 30 cm į šiaurę nuo jos buvo padėtas piautuvėlis. Abu dirbiniai nežymiai apdegę.

Yla yra 9,5 cm ilgio. Piautuvėlis nedidelis, tiesia linija, 14,4 cm ilgio, smarkiai išlenktas, be dantukų, viršūnė atlenkta aukštyn.

Kapas Nr. 2 buvo 80 cm nuo kapo Nr. 1 į rytus, aptiktas tuoj po velėna. Šis kapas užėmė 50×40 cm plotelį, kuriame buvo truputis degėsių ir sudegusių kauliukų, o viduryje buvo padėtos įkapės — geležinis apie 18 cm ilgio, tiesia nugarėle peilis ir geležinis pentinis 17 cm ilgio kirvis. Peilis buvo padėtas skersai ant kirvio. Ir peilis, ir kirvis apdegę. Nuėmus peilį ir kirvį, po jais buvo dar rasta geležinė ovalinės formos diržo sagtelė.

Pilkapis Nr. 2 buvo į pietvakarius nuo pilkapio Nr. 1, 38 m atstume. Tai pats didžiausias pilkapis, tačiau labai smarkiai apardytas. Jis „tyrinėtojų" stumdytas buldozeriu, dalis žemių iš pilkapio vidurio išstumta į pakraštį, todėl jis tapęs beformis. Pilkapio skersmuo buvo maždaug 12 metrų, o aukštis — apie 1 m.

Pilkapis irgi supiltas iš smėlingos žemės, kurioje buvo nemaža degėsių, ypač arčiau pilkapio centro, maždaug 50 cm gilumoje. Pilkapio pagrindas padengtas nežymiu degėsių sluoksneliu. Sampile, ypač jo šiaurinėje dalyje, buvo gausu vidutinio dydžio akmenų.

Pilkapio sampilą juosė akmenų vainikas. Vainikas krautas iš vidutinio dydžio (50×30×20 cm) vietomis vienos eilės, vietomis dviejų ir daugiau eilių akmenų.

Pilkapyje kapo nerasta, tik arčiau pilkapio centro, 40—50 cm gilumoje, aptikta pavienių sudegintų kauliukų. Galimas daiktas, kad čia buvo kapas, bet, ardant pilkapį, ir šis kapas sunaikintas.

Dar liko neištirtas vienas pilkapis, esantis 6 m nuo pilkapio Nr. 1 į vakarus. Pilkapis yra 8 m skersmens ir daugiau kaip metro aukščio.

Pagal pilkapyje Nr. 2 išlikusį akmenų vainiką, kuris krautas ne iš vienos eilės akmenų, o mirusieji palaidoti sudeginti, taip pat remiantis pilkapyje Nr. 1 rastomis įkapėmis — nedideliu piautuvėliu atlenkta viršūne bei nedideliu neplačių ašmenų pentiniu kirviu, Zabieliškių pilkapynas datuotinas VI—VII m. e. amžiais.